

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 สรุปผลการวิจัยดังนี้ คือ

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับยารักษาโรค และภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้ และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

ด้านที่ 2 ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากินในปัจจุบัน ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำมาหากินตามภูมิปัญญา และข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากินในการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิต ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในการจัดการเรียนรู้ และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยตามภูมิปัญญา

ด้านที่ 4 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการใน และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักวัฒนธรรมโภชนาการ

ด้านที่ 5 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ตามภูมิปัญญา และ ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มในการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรค

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรคในปัจจุบัน ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับยารักษาโรค และ ข้อ 4 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามภูมิปัญญาโดยการนำยารักษาโรคมาใช้ เช่น สมุนไพร

1.2 โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมาก ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับยารักษาโรค และ ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้ และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

ด้านที่ 2 ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากินในปัจจุบัน ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำมาหากินตามภูมิปัญญา และข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากินในการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิต ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ในการจัดการเรียนรู้ และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยตามภูมิปัญญา

ด้านที่ 4 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ ข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการในการจัดการเรียนรู้ และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักวัฒนธรรมโภชนาการ

ด้านที่ 5 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มตามภูมิปัญญา และข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มในการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรค

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ว่ามีภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรคในปัจจุบัน ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับยารักษาโรค และข้อ 4 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามภูมิปัญญาโดยการนำยารักษาโรคมาใช้ เช่น สมุนไพร

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน คือ ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ภูมิปัญญาที่

เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ และ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับยารักษาโรค ไม่แตกต่างกัน

2.2 โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านที่ 1 ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต. 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และต้องการที่จะอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้สืบสานต่อไป และภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นของตนเอง ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ 1) หลักสูตรแกนกลาง กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น จัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับท้องถิ่น 3) ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จึงดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น พุทธศักราช 2554 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาชีวิตตนเอง พัฒนาอาชีพ ครอบครัวและสังคมได้ ซึ่งจะสอดคล้องกับปรัชญาพื้นฐาน หรือจัดทำวิชาเพิ่มเติม กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (2554 : 1) จึงส่งผลให้ ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอื้อมพร ต้นตะเทวินทร์ (2550 : 155 - 172) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 แล้วพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ เฉลิม คงแสนคำ (2552 : 120-121) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แล้วพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรม

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านภูมิปัญญาภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ ปานกลาง 1 ข้อ คือ ท่านร่วมรับผิดชอบการจัดการทางภาษาและวรรณกรรม ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภาษาและวรรณกรรมเป็นมรดกร่วมที่ชาวบ้านได้ส่งสืบทอดต่อกันมา ซึ่งมีบทบาทต่อชีวิต ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมและสอดแทรกเข้าไปในชีวิตประจำวัน เช่น การเซ็งบั้งไฟ พิธีแห่นางแมว เพลงกล่อมลูก เพลงพื้นบ้าน ซึ่งยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ จึงทำให้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกอบกุล พรหมทอง (2549 : 71-72) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนโรงเรียนจรรยาอรรตนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก และจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ควรนำภูมิปัญญา ด้านการเล่นดนตรีพื้นบ้าน การรำตาบหรือฟ้อนตาบ การละเล่นตบมะผาบ การเล่นเกมพื้นบ้าน คำเมือง การทำแคบหมู การเล่นดนตรีไทย การฟ้อนเจิง การทำขนมจีน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

1.2 ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากินซึ่งบางสิ่งบางอย่างถ้าไม่ได้รับการถ่ายทอดไว้

ก็จะสูญหายไปตามกาลเวลา ประกอบกับสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้แสดงเจตนารมณ์ ที่จะให้ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรที่จะต้องฟื้นฟู ส่งเสริม สืบสาน พัฒนา โดยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ คณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้ จัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พุทธศักราช 2554 ที่ต้องการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ โดยโรงเรียนสามารถสอดแทรกในวิชาพื้นฐานหรือจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม และสอดคล้องกับผลการวิจัย น้ำทิพย์ เจริญสุข (2548 : 116-117) ได้ศึกษา เรื่อง ศึกษาการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ใน สังกัดกองกำกับการตำรวจที่ 12 พบว่าชายแดน ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนและเห็น ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านเกษตรกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านเกษตรกรรม มาจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความต้องการของท้องถิ่น มีการนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นทางด้านเกษตรกรรมมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปรึกษาและ อบรมความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่นำเรื่องการทำนา การปลูกพืชผักสวน ครัว การทำสวน การทำไร่ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและ เทคโนโลยี

1.3 ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาได้ เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและควรที่จะสืบทอด ภูมิปัญญาดังกล่าวไว้ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 29 ให้ สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ ต่าง ๆ เพื่อ พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

1.4 ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้าน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมโภชนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นความสำคัญในภูมิปัญญาดังกล่าว ประกอบกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้จัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พุทธศักราช 2554 ที่ต้องการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยโรงเรียนสามารถสอดแทรกในวิชาพื้นฐานหรือจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม สอดคล้องกับผลการวิจัย เฉลิม คงแสนคำ (2552 : 120-121) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือด้านเกษตรกรรม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชนและ ด้านโภชนาการ

1.5 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาพื้นบ้านที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การทอผ้าฝ้าย การย้อมผ้าฝ้าย และต้องการที่จะให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ ประกอบกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 37 - 39) ได้กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 นั้น นับว่ามีความสำคัญมาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบ จึงจำเป็นต้องรับรู้ถึงหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี เพื่อที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในระเบียบจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษาจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่น และแต่ละภูมิภาคของประเทศ มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม เมื่อสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร ในระดับท้องถิ่นแล้ว ก่อนที่สถานศึกษาจะนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน จึงส่งผลให้ ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม อยู่ในระดับมาก

1.6 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรค

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความสำคัญในภูมิปัญญาเกี่ยวกับยารักษาโรค เช่น สมุนไพรพื้นบ้าน ที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งสามารถนำมาเป็นยารักษาโรคได้ สอดคล้องกับ นิคม ชมพูหลง (2544 : 201-202) ที่กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ในส่วนนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน วิทยากรในท้องถิ่น สอดคล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้จัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พุทธศักราช 2554 ที่ต้องการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยโรงเรียนสามารถสอดแทรกในวิชาพื้นฐานหรือจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเมิน ทองพร้อม (2553 : 121-122) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโภชนาการ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องนุ่งห่ม และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยารักษาโรค ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ 1) หลักสูตรแกนกลาง 2) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น จัดทำโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับท้องถิ่น และ 3) ส่วนที่สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองโดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

เพื่อเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่นสู่หลักสูตรสถานศึกษา กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (2554 : 1) จึงส่งผลให้ ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิม คงแสนคำ (2552 : 120-121) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร แสงคราม ที่ได้ศึกษา เรื่อง ผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ด้านเจตคติ ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.2 โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมโภชนาการ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องเครื่องนุ่งห่ม และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องยารักษาโรค โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านที่ 1 ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ .05 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่จะต้องนำภูมิปัญญาท้องถิ่นดีๆ และจำเป็นในการดำรงชีวิตที่กำลังจะเลือนหายไปให้ยังคงอยู่เพื่อให้บุตรหลานได้ศึกษา ดูแลรักษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอื้อมพร ต้นตะเทวินทร์ (2550 : 1555-172) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิม คงแสนคำ (2552 : 120-121) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านที่ 4 ด้านที่ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับ กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีเป้าหมายให้ทุกโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทุกโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการนำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ ในการดำเนินการของคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยอาศัยข้อค้นพบในการวิจัยเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเพื่อประโยชน์ในการนำ การมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมาใช้ในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้

1.1 ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น

เพื่อให้ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเกิดผลดีต่อผู้เรียน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรร่วมรับผิดชอบการจัดการภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรม

1.2 ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยารักษาโรค

เพื่อให้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยารักษาโรคมีประสิทธิภาพเกิดผลดีต่อผู้เรียน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรร่วมรับผิดชอบการจัดการภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยารักษาโรค

1.3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

เพื่อให้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยารักษาโรคมีประสิทธิภาพเกิดผลดีต่อผู้เรียน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรร่วมรับผิดชอบการจัดการภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนที่ผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ

2.2 ควรทำการวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและผู้บริหาร เพื่อทราบว่ามีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรศึกษาความต้องการของชุมชน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน